

Gdańsk, dnia 9 marca 2023r.

dr hab. Łukasz Balwicki
prof. uczelni
Zakład Zdrowia Publicznego i Medycyny Społecznej
Wydział Nauk o Zdrowiu
Gdański Uniwersytet Medyczny

RECENZJA

**osiągnięć naukowych i aktywności naukowej Pani dr Eweliny Chawłowskiej
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauk o zdrowiu**

Stosownie do dyspozycji z art. 221 pkt 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj.: Dz.U. z 2022 poz. 574 z późn. zm.) przedstawiam ocenę osiągnięć naukowych i aktywności naukowej Pani dr Eweliny Chawłowskiej.

Dr nauk o zdrowiu Ewelina Chawłowska zdobyła tytuł magistra dwóch kierunków: zdrowia publicznego (2002) oraz filologii angielskiej (2000). Warto zaznaczyć, że temat pracy magisterskiej na drugim kierunku również był związany z naukami o zdrowiu.

Pracę doktorską – po ukończeniu studium doktoranckiego Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu - obroniła w 2007 roku w tamtejszej uczelni. Rozprawa pt. „Stres i wypalenie zawodowe menadżerów pracujących w szpitalach w Wielkopolsce” powstała pod kierunkiem prof. dr hab. n. med. Jacka Wysockiego. Praca ta została wyróżniona i uzyskała Nagrodę Rektora UMP.

Habilitantka pracowała najpierw w charakterze asystenta (2007-2014), a od 2014 adiunkta w Katedrze i Zakładzie Profilaktyki Zdrowotnej UMP. Od 2008r. zaczęła pełnić obowiązki kierownika Pracowni Zdrowia Międzynarodowego w Katedrze i Zakładzie Profilaktyki Zdrowotnej tejże uczelni. Dr Chawłowska odbyła szereg szkoleń i kursów związanych z pracą

akademicką, w tym kursy doskonalące warsztat naukowy (wykonywanie przeglądów systematycznych), jak i umiejętności zarządcze przydatne do kierowaniem zespołem akademickim.

Osiągnięcie naukowe będące podstawą wszczęcia procedury o nadanie stopnia doktora habilitowanego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj.: Dz.U. z 2022 poz. 574 z późn. zm.)

Przedmiotem osiągnięcia naukowego określonego w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj.: Dz.U. z 2022 poz. 574 z późn. zm.) jest monotematyczny cykl czterech oryginalnych prac zatytułowany: „Ocena alfabetyzmu zdrowotnego, wiedzy i zachowań zdrowotnych w wybranych populacjach”.

Prace zostały opublikowane w latach 2020-2022 we wpływowych pismach międzynarodowych (IF od 3,106 do 4,616). Łączny IF tych publikacji wynosi 16.097 (punktacja MEiN – 420 pkt.). We wszystkich 4 pracach habilitantka jest pierwszym autorem, odpowiadając za koncepcję przeprowadzenia badań ich interpretację oraz opracowanie pierwszej i ostatecznej wersji publikacji. Wskazany cykl spełnia kryterium formalne zgodnie z art. 219 prawa o szkolnictwie wyższym i nauce.

Przedstawiony cykl prac prezentuje wyniki badań w zakresie alfabetyzmu zdrowotnego, wiedzy oraz zachowań zdrowotnych w populacjach przyszłych profesjonalistów medycznych, młodych kobiet, rodziców dzieci w wieku przedszkolnym oraz kobiet ciężarnych.

Pierwsza publikacja w cyklu pt. *Actions Speak Louder Than Words: Health Behaviours and the Literacy of Future Healthcare Professionals*. *Healthcare* 2022, 10, 1723 dotyczy alfabetyzmu i zachowań zdrowotnych wśród studentów uniwersytetu medycznego – przyszłych profesjonalistów medycznych. Celem pracy była ocena zdrowia jak i zachowań zdrowotnych tej grupy w kontekście ich wartości nie tylko dla samych zainteresowanych ale i dla systemu opieki zdrowotnej. To o tyle istotne, że postawy profesjonalistów medycznych mogą pomóc im kształtować podobne zachowania u pacjentów (funkcja tzw „role models”.)

Druga publikacja pt. *Reproductive Health Literacy and Fertility Awareness Among Polish Female Students*. *Front Public Health* 2020, 8, 499 dotyczy szczególnego aspektu zdrowia, tj. zdrowia reprodukcyjnego. W sytuacji spadającej dzietności wśród polskich kobiet, narastającego problemu niechcianej bezdzietności i dużych kosztów leczenia niepłodności, habilitantka zdecydowała się przeprowadzić diagnozę wiedzy młodych kobiet na temat płodności i wpływających na nią czynników oraz zachowań zdrowotnych. Celem pracy była ocena mogąca pomóc ustalić luki w wiedzy i wskazać potrzeby edukacyjne, a dzięki temu pomóc kobietom podejmować świadome decyzje sprzyjające ich zdrowiu reprodukcyjnemu.

Publikacje nr 3 (*Exploring the Relationships between Children's Oral Health and Parents' Oral Health Knowledge, Literacy, Behaviours and Adherence to Recommendations: A Cross-Sectional Survey*. *Int J Environ Res Public Health* 2022, 19, 11288) i 4 (*Oral Health Behaviours, Knowledge and Literacy of Expectant Mothers: A Cross-sectional Study among Maternity Ward Patients*. *Int J Environ Res Public Health* 2022, 19(18), 11762) dotyczą zdrowia jamy ustnej. Tematyka ta jest ważna z uwagi na niekorzystną sytuację epidemiologiczną w zakresie próchnicy wczesnego dzieciństwa w Polsce, gdzie obserwuje się jedną z najwyższych zapadalności i chorobowości w Unii Europejskiej. W publikacji nr 3 dr Chawłowska badała zachowania profilaktyczne rodziców dzieci przedszkolnych i samych przedszkolaków. Natomiast w publikacji nr 4 określała związki między alfabetyzmem, wiedzą i zachowaniami w zakresie zdrowia jamy ustnej u kobiet ciężarnych. Tematyka powyższych prac jest bardzo aktualna i stanowi trafny dobór w świetle globalnych procesów jak i wytycznych i dokumentów strategicznych Światowej Organizacji Zdrowia czy Unii Europejskiej. Stanowi również istotny, rodzimy wkład w dziedzinę zdrowia publicznego.

Na podstawie uzyskanych wyników prac włączonych do cyklu habilitacyjnego dr Chawłowska wysunęła następujące, najważniejsze wnioski:

- (1) Alfabetyzm zdrowotny jest powiązany z niektórymi zachowaniami zdrowotnymi
- (2) Alfabetyzm zdrowotny u studentów uniwersytetu medycznego jest silniej związany z zachowaniami takimi jak korzystanie z opieki zdrowotnej w celach leczniczych, a słabiej z takimi praktykami prozdrowotnymi jak odpowiednia higiena snu, czy aktywność fizyczna
- (3) Płeć żeńska i kierunek studiów wśród studentów uniwersytetu medycznego są powiązane z poziomem zachowań zdrowotnych i alfabetyzmu zdrowotnego .

- (4) Alfabetyzm zdrowotny jest związany z wiedzą i niektórymi aspektami deklarowanego stanu zdrowia
- (5) Zachowania zdrowotne są związane z niektórymi aspektami deklarowanego stanu zdrowia jamy ustnej
- (6) Studentki uniwersytetu medycznego mają większą wiedzę w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i zachowań pro- i antyzdrowotnych w tym obszarze niż studentki innych uniwersytetów
- (7) Studentki oraz kobiety ciężarne stosunkowo rzadko wskazują profesjonalistów medycznych jako źródła wiedzy w zakresie, odpowiednio, zdrowia reprodukcyjnego (P2) i zdrowia jamy ustnej
- (8) Istnieje silny związek między zachowaniami zdrowotnymi rodziców/opiekunów a zachowaniami zdrowotnymi dzieci przedszkolnych

Postawione wnioski należy uznać za ważne w świetle problemów zdrowia publicznego w Polsce. Mogą one stanowić istotne wytyczne dla decydentów i organizatorów systemu zdrowotnego w Polsce, w szczególności, jego części związanej z edukacją zdrowotną.

Pomimo, że powyższe prace stanowią ważny wkład w dziedzinę zdrowia publicznego należy wymienić pewne mankamenty niektórych przedłożonych prac. Praca pierwsza *Actions Speak Louder Than Words: Health Behaviours and the Literacy of Future Healthcare Professionals (Healthcare)* i druga *Reproductive Health Literacy and Fertility Awareness Among Polish Female Students (Front Public Health)* opierają się na nielosowym doborze próby badanej, jak również obejmują dość nieliczne grupy studentów (względem aktualnie studiujących na badanych uczelniach) co czyni wyniki i wnioski trudnymi do generalizacji. Te kwestie zostały słusznie odnotowane w dyskusjach obu artykułów.

Kolejna praca *Exploring the Relationships between Children's Oral Health and Parents' Oral Health Knowledge, Literacy, Behaviours and Adherence to Recommendations: A Cross-Sectional Survey (Int J Environ Res Public Health)* objęła znaczną liczbę respondentów, rekrutowanych za pośrednictwem przedszkoli. Nie ujawniono jednakże w publikacji odsetka odpowiedzi (ang. *response rate*). Brak tej informacji powinien wpłynąć na interpretację wyników i wnioskowanie.

Podobną uwagę można mieć do ostatniej publikacji, *Oral Health Behaviours, Knowledge and Literacy of Expectant Mothers: A Cross-sectional Study among Maternity Ward Patients (Int J Environ Res Public Health)*, w której nie ujawniono szczegółowych kryteriów doboru próby tj. oddziałów położniczych, jak i *response rate*.

Wskaźnik bibliometryczne dla cyklu habilitacyjnego to 16.097 IF, 420 MEiN. Prace, na moment złożenia wniosku były cytowane 3 razy, wg bazy Web of Science.

Podsumowując ocenę cyklu habilitacyjnego dr Eweliny Chawłowskiej, pomimo pewnych niedociągnięć metodycznych, należy uznać go jako znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej jaką są nauki o zdrowiu i zdrowie publiczne.

Pozostałe osiągnięcia naukowo badawcze

Pozostałe zagadnienia podjęte przez Habilitantkę w swoich dociekaniach naukowych koncentrują się wokół ważnych czynników ryzyka zdrowotnego m.in. otyłości i nadciśnienia tętniczego. Ma w swoim dorobku publikacje z zakresu promocji zdrowia, aktywności wolontariackiej w czasie pandemii Covid-19. Szczególnie interesuje ją problematyka zdrowia międzynarodowego m.in. zdrowie uchodźców, zaniedbane choroby tropikalne (ang. *neglected tropical diseases*), czy fluoroza. Powyższe, dodatkowe aktywności naukowe charakteryzują się znaczącą liczbą publikacji (32) o wysokim wskaźniku IF (36.845). Warte podkreślenia są kompetencje przy wykonywaniu przeglądów systematycznych, w tym pierwsze autorstwo w tego typu pracy.

Habilitantka brała czynny udział w wielu projektach naukowo-badawczych finansowanych ze środków zewnętrznych, w tym w charakterze kierownika projektu. Po doktoracie Habilitantka była kierownikiem jednego badania finansowanego ze środków zewnętrznych (Fundacja na rzecz Zdrowia). Nie odnotowano starań i uzyskanie grantów badawczych w drodze konkursowej. Habilitantka była za to wykonawcą w grantach finansowanych ze środków Ministerstwa Zdrowia w ramach „Narodowego Programu Wyrównywania Dostępności do

Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego na lata 2013-2016 POLKARD” oraz Komisji Europejskiej.

Na uwagę zasługuje udział dr Chawłowskiej w pracach międzynarodowych zespołach badawczych, których rezultatem są publikacje naukowe czasopismach o wysokim Impact Factor. Jest ona członkiem polskich towarzystw naukowych zdrowia publicznego.

Podsumowując ocenę całego dorobku naukowego dr Eweliny Chawłowskiej pragnę podkreślić stałość jej zainteresowań naukowych oraz konsekwentny rozwój badawczy w temacie przez siebie wybranym. Na uwagę zasługuje sprawność publikacyjna Habilitantki. O wadze dorobku świadczyć mogą wskaźniki bibliometryczne dla – wskaźnik IF dla całego dorobku tj. 42 publikacji habilitantki to 52.942 IF (1383 MEiN) a całkowita liczba cytowań (bez autocytowań to 66), indeks Hirsha wynosi 4. Potwierdza to wykazanie się przez Habilitantkę istotną aktywnością naukową.

Na wyeksponowanie zasługuje także to, że dr Chawłowska jest członkiem komitetu redakcyjnego Frontiers in Public Health (100 punktów MEiN, 6.461 Impact Factor, czasopismo Q1). Przygotowała wiele recenzji prac dla międzynarodowych czasopism z Listy Filadelfijskiej (m.in. Frontiers in Public Health, BMJ Open, BMC Systematic Reviews, BMC Cost effectiveness and resource allocation, BMC Pregnancy and Childbirth, International Journal of Environmental Research and Public Health).

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę

Podkreślenia wymaga aktywny udział w projektach dydaktycznych (Erasmus+), inicjatywy dydaktyczne, jak i promotorstwo wielu prac licencjackich i magisterskich. Brak promotorstwa pomocniczego przy doktoratach kompensuje w pewnym stopniu funkcja kierownika jednostki oraz wieloletnie opiekunostwo na kołem naukowym. Habilitantka odbyła również liczne staże i wymiany akademickie. Działalność popularyzatorska nauki stoi na wysokim poziomie.

Konkluzje – ocena końcowa

Osiągnięcie Habilitantki, jakim jest przedstawiony cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych, można uznać za znaczny wkład autora w rozwój uprawianej przez niego dyscypliny oraz stwierdzić, że kandydatka wykazuje się istotną aktywnością naukową. Po dokonaniu szczegółowej analizy dorobku habilitantki dr Eweliny Chawłowskiej dokonanych w różnych aspektach tj. naukowo-badawczym, dydaktyczno-organizacyjnym, a także w zakresie popularyzacji nauki oraz współpracy międzynarodowej, pozytywnie oceniam przedmiotowy dorobek, jako spełniający kryteria merytoryczne i formalne w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Tym samym rekomenduję nadanie dr Ewelinie Chawłowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauk o zdrowiu.

